

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СТВОРЕННЯ ПРОМИСЛОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ КЛАСТЕРІВ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

©2021 ПРОХОРОВА В. В., ШКУРЕНКО О. В.

УДК 33.338
JEL Classification: O31

Прохорова В. В., Шкуренко О. В.

Інноваційність підприємств як детермінанта створення промислово-технологічних кластерів у контексті розвитку інноваційного співробітництва

Мета статті полягає в обґрунтуванні науково-практичних аспектів формування ресурсно-технологічної основи інноваційного співробітництва на засадах створення промислово-технологічних кластерів, акцентуючи домінуючі ознаки інноваційності підприємств. У результаті дослідження було встановлено, що для досягнення стійкого розвитку національної економіки однією із умов є формування та реалізація системи інноваційного оновлення через новітні форми організації інноваційних процесів на різних рівнях управління. Це вимагає збалансованих партнерських відносин між державним, приватним і громадським секторами, що є користувачами інноваційної продукції. Обґрунтовано, що інноваційне співробітництво являє собою креативно-технологічно-знаннєву технологію об'єднання учасників економічного процесу в соціально-економічному середовищі (промисловій та непромисловій сферах), що базується на конвергентно-синергійному підході. Запропоновано структурно-логічну схему процесу формування інноваційного співробітництва, розвиток якого обумовлює логістичне забезпечення та управлінська діяльність, та ресурсно-технологічна основа інноваційного співробітництва. Проаналізовано фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств, кількість впроваджених нових технологічних процесів та інноваційних видів продукції за 2010–2019 рр., капітальні інвестиції у поведіння з відходами, також досліджено залежність реалізованої інноваційної продукції від інноваційно активних промислових підприємств. Сформуовано науково-практичні аспекти формування ресурсно-технологічної основи інноваційного співробітництва. Перспективами подальших наукових досліджень у цьому науковому напрямі є розроблення інтегрованого механізму управління логістичним забезпеченням розвитку інноваційного співробітництва.

Ключові слова: інноваційність підприємств, розвиток, інноваційне співробітництво, циркулярна економіка, промислово-технологічні кластери.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-2-159-168>

Рис.: 7. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 26.

Прохорова Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту, Українська інженерно-педагогічна академія (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: vkprohkorova@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2552-2131>

Шкуренко Ольга Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій, Державний університет інфраструктури та технологій (вул. Кирилівська, 9, Київ, 04071, Україна)

E-mail: dondyy@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0460-4800>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1742416/olga-shkurenko/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221967879>

UDC 33.338
JEL Classification: O31

Prokhorova V. V., Shkurenko O. V. Innovativeness of Enterprises as a Determinant of Creating Industrial and Technological Clusters in the Context of Developing Innovative Cooperation

The article aims at substantiating the scientific and practical aspects of forming the resource and technological basis for innovation cooperation on the grounds of creating industrial and technological clusters, emphasizing the dominant features of enterprise innovation. The results of the study show that for a national economy to achieve sustainable development, it is necessary, among other things, to form and implement a whole system of innovation updating carried out through the latest forms of organizing innovation processes at different governmental levels. This requires a balanced partnership between the state, private and public sectors that are users of innovative products. It is substantiated that innovative cooperation is a creative, technological and knowledge technology of uniting the participants of the economic process in the socio-economic environment (industrial and non-industrial spheres), based on a convergent and synergistic approach. A structural and logical diagram of the process of forming innovative cooperation, whose development is determined by the logistics and management activities, and the resource and technological basis for such cooperation are suggested. The financing of innovative activity at industrial enterprises, the number of new technological processes and innovative types of products introduced in 2010–2019, capital investments in waste management are analyzed; the dependence of innovative products sold on innovatively active industrial enterprises is also studied. Scientific and practical aspects of creating a resource and technological basis for innovative cooperation are formed. The elaboration of an integrated logistics management mechanism designed to ensure the development of innovative cooperation can become a prospect for further research in this area.

Keywords: circular economy, development, enterprise innovation, industrial and technological clusters, innovation cooperation.

Fig.: 7. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 26.

Prokhorova Victoria V. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department of Economics and Management, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy (16 Universytetska Str., Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: vkprokhorova@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2552-2131>

Shkurenko Olga V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business-Logistics and Transport Technologies, State University of Infrastructure and Technologies (9 Kyrylivska Str., Kyiv, 04071, Ukraine)

E-mail: dondyy@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0460-4800>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1742416/olga-shkurenko/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221967879>

Вступ. Для досягнення стійкого розвитку національної економіки однією із умов є формування та реалізація системи інноваційного оновлення через новітні форми організації інноваційних процесів на різних рівнях управління. Це вимагає збалансованих партнерських відносин між державним, приватним і громадським секторами, що є користувачами інноваційної продукції. Країни, в яких одним із пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку національної економіки є розвиток інноваційних технологій, стали лідерами на світовому ринку. Тому актуальним і першочерговим завданням стратегії розвитку національної економіки є формування моделі економіки, що орієнтована на інновації, де функціонують промислово-технологічні кластери, які забезпечують диверсифікованість виробництва, інноваційну спрямованість і стимулюють розвиток території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан дослідження інноваційності підприємств, створення промислово-технологічних кластерів, розвитку інноваційного співробітництва характеризується розмаїттям загальнотеоретичних і прикладних наукових розробок вітчизняних і закордонних учених.

Сутність організаційних інновацій розглядаються в працях Боровикової Н. [1], Воронкова Д. [2], Кизима М., Жихарцева В. [3], Чухрай Н. [4]. Роль управлінських інновацій на промислових підприємствах, а також бар'єри, які заважають їх упровадженню, відображені в роботах Прокопишина А. [5], Прохорової В., Мушникової С. [6], Шацької З. [7].

Проблематика формування інноваційного партнерства між різними секторами економіки прослідковується у працях таких учених: О. Сімсон [8], М. Лачугіної [9], Л. Дейнеко, І. Іртищева [10], М. Федченка, І. Косач [11], І. Тараненка [12], Н. Чухрай [13], О. Оліфіров, Е. Ібрагімов [14] та Т. Криворучко [15] та ін.

Однак, попри значні наукові напрацювання, проблеми наукового обґрунтування розвитку інноваційного співробітництва в умовах циркулярної економіки залишаються недостатньо вивченими та потребують подальшого опрацювання.

Метою цієї статті є обґрунтування науково-практичних аспектів формування ресурсно-технологічної осно-

ви інноваційного співробітництва на засадах створення промислово-технологічних кластерів, акцентуючи домінуючі ознаки інноваційності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні у світі відбуваються динамічні процеси, що охоплюють усі складові внутрішніх і міжнародних економічних і політичних відносин. Стрімко розгортається Четверта промислова революція (Індустрія 4.0), яка радикально змінює не лише технічні, технологічні можливості виробництва, але й сам спосіб життя людей. Новітні технології змінюють цілі галузі економіки, змінюються форми зайнятості, бізнес-моделі, відносини між капіталом і працею, структури форм капіталу [16]. Модернізація національної економіки на інноваційні основи передбачає використання міжнародного співробітництва, залучення фінансових коштів і передових технологій з інших країн. При цьому особливу роль у модернізації покликане зіграти співробітництво з партнерами щодо інтеграції.

Інвестиційні ресурси – рушійний фактор розвитку будь-якого економічного процесу. Інвестиції у поєднанні з інноваціями дають мультиплікативний ефект, не лише збільшуючи кількість робочих місць і обсяги виробленої продукції, а й знижуючи вартість одиниці продукції, покращуючи її якість, підвищуючи рентабельність виробництва, умови праці та її продуктивність. Досліджуючи світовий досвід, можна з упевненістю зазначити, що активне залучення та раціональне використання інвестицій – найшвидший шлях до піднесення економічного розвитку держави на новий рівень, зокрема інноваційний [17].

У публікаціях останніх років особлива увага приділяється причинам успішного досвіду кластерів Силіконової долини, Бостона, Китаю (біотехнології), Ірландії (інформатика), Ізраїлю (венчурне фінансування), в основу розвитку яких покладені високі технології [18].

Створення промислово-технологічних кластерів в умовах циркулярної економіки в рамках державної інноваційної політики сприятиме забезпеченню конкурентоспроможності національної економіки та здатне принципово змінити зміст державної промислової політики.

Термін «співробітництво» передбачає різні форми взаємодії органів влади з приватними суб'єктами або їхніми об'єднаннями, що вимагає досягнення суспільно важливих

завдань або цілей. Найчастіше термін «співробітництво» використовується в значеннях: спільна діяльність; форма взаємодії; сприяння розвитку чого-небудь; об'єднання зусиль, кооперація; спільне вирішення питань або виконання завдань; створення умов для реалізації чийх-небудь прав тощо [19, с. 27]. Таким чином, співробітництво учасників економічного процесу в соціально-економічному середовищі має на своїй меті спрямування на вирішення суспільно важливих завдань.

Під інноваційним співробітництвом автори розуміють креативно-технологічно-знаннєву технологію об'єднання учасників економічного процесу в соціально-економічному середовищі (промисловій та непромисловій сферах), що базується на конвергентно-синергійному підході.

Відповідно до словнику бізнес-термінів конвергенція (от лат. *convergo* – зближатися, сходиться в одну точку) – це процес зближення, який має на увазі появу подібних ознак у сторін, що сходяться. Результатом такого злиття є стабілізація, досягнення компромісу, об'єднаний розвиток і рівновага. Протилежним процесом є дивергенція [20].

Основоположники теорії конвергенції американські вчені Р. Барро і Х. Сала-і-Мартін сформулювали дві концепції конвергенції: σ -конвергенції та β -конвергенції.

Концепція σ -конвергенції спостерігається, коли дисперсія індикаторів розвитку має тенденцію до скорочення, тобто відбувається зближення в часі рівнів розвитку економічних суб'єктів.

Концепція β -конвергенції має місце, коли менш розвинені території мають більш високі темпи економічного

зростання, ніж більш розвинені, в результаті чого в довгостроковій перспективі відбувається зближення рівнів економічного розвитку території.

Ці концепції не є еквівалентними, оскільки β -конвергенція вказує на існування стійкої (довготривалої) тенденції до зближення рівнів економічного розвитку, натомість випадкові шоки можуть призводити до короткострокового зростання міжрегіональних розбіжностей і, як наслідок, σ -конвергенції [21].

Такий підхід до розвитку інноваційного співробітництва призведе до співпраці учасників економічного процесу та забезпечення соціально-економічного розвитку системи в умовах циркулярної економіки.

Синергію слід розглядати як бізнес-можливість до покращення використання ресурсів, що забезпечує міжсекторальний, багатосторонній обмін ресурсами, знаннями та інноваціями.

Синергія ресурсів передбачає, що залишки та відходи ресурсів одного учасника економічного процесу є сировиною для іншого, тобто концепція циркулярного використання ресурсів; синергія знань – це розвиток та впровадження знань у процес створення та управління якісним новим продуктом.

Саме розвиток інноваційного співробітництва дозволить створити та розвивати інноваційні продукти та бізнес-моделі. Структурно-логічну схему процесу формування інноваційного співробітництва, розвиток якого обумовлює логістичне забезпечення та управлінську діяльність, наведено на рис. 1.

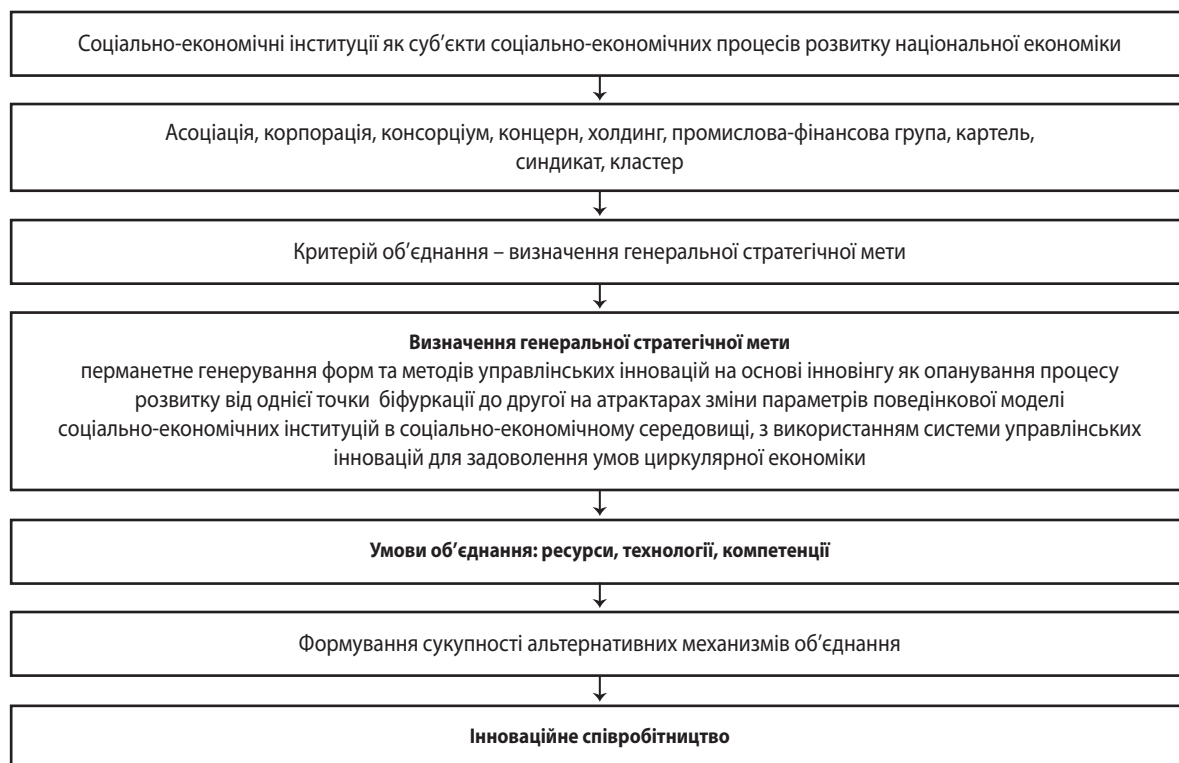

Рис. 1. Структурно-логічна схема процесу формування інноваційного співробітництва, розвиток якого обумовлює логістичне забезпечення та управлінську діяльність

Джерело: розроблено авторами

Генеральною стратегічною метою формування інноваційного співробітництва визначено перманентне генерування форм і методів управлінських інновацій на основі інновітунгу як опанування процесу розвитку від однієї точки біфуркації до другої на атракторах зміни параметрів поведінкової моделі соціально-економічних інституцій в соціально-економічному середовищі, використовуючи систему управлінських інновацій для задоволення умов циркулярної економіки.

Переваги створення та розвитку інноваційного співробітництва проявляються у різних учасників економічного процесу (державний, приватний, громадський сектори), зокрема, як підвищення матеріало-, енергоефективнос-

ті використання ресурсів і переробки відходів; надання спільних бізнес-послуг; створення нових робочих місць; зниження споживчого навантаження.

Сукупність умов створення та розвитку інноваційного співробітництва та принципи управління формують ресурсно-технологічну основу інноваційного співробітництва, що наведено на рис. 2.

Однією з умов створення та розвитку інноваційного співробітництва є ресурси, які, з одного боку, можна розглядати як сукупність матеріальних, фінансових, енергетичних, людських, інформаційних, технічних засобів, а з іншого – як реальні потоки і запаси всіх видів чинників, що використовуються у суспільстві.

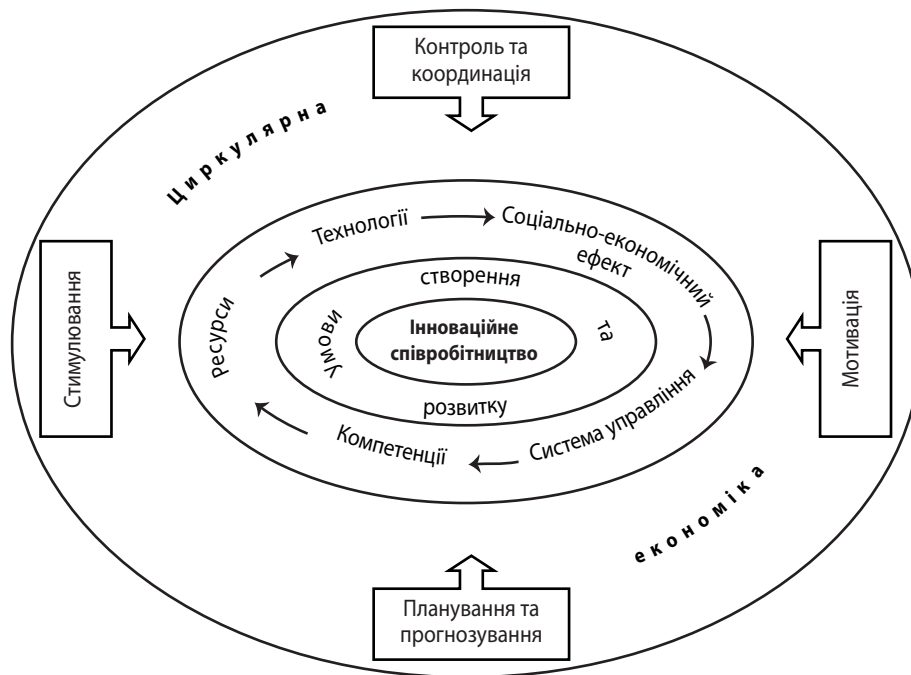

Рис. 2. Ресурсно-технологічна основа інноваційного співробітництва

Джерело: розроблено авторами

З позицій ресурсного забезпечення розвитку інноваційного співробітництва в умовах циркулярної економіки можуть бути використані механізми фінансування заходів за рахунок бюджетних коштів, а саме державні цільові програми; державні адресні інвестиційні програми; кошти Стабілізаційного фонду України; кошти Банку реконструкції та розвитку; кошти, що виділяються на створення спеціальних економічних зон і технопарків; кошти венчурних фондів; кошти, що виділяються на реалізацію національних проектів; кошти програм розвитку малого підприємства; кошти Фонду регіонального розвитку.

Однак підтримка інноваційного співробітництва не обов'язково повинна бути фінансовою: найчастіше не вистачає довіри як до компаній, так і до влади. Зусилля влади повинні бути спрямовані не на підтримку окремих підприємств і галузей, а на розвиток взаємовідносин між постачальниками і споживачами, між кінцевими споживачами і виробниками, між самим виробниками й урядовими інститутами [18].

Глобальні тренди, з одного боку, та невідповідність темпів економічного зростання національного продукту – з іншого, а також посилення міжнародної конкуренції потребують формування конкурентоспроможної національної інноваційної системи. Головною проблемою впровадження інноваційно-орієнтованої системи розвитку економіки є фінансове забезпечення інноваційних проектів. Значною мірою вирішення цієї проблеми залежить від можливості та вміння використовувати сучасні фінансові інструменти і механізми залучення у високотехнологічну сферу економіки позабюджетних інвестицій.

Однією з основних форм інноваційної діяльності підприємства є інноваційність [6; 22].

Українські вчені-економісти під інноваційністю підприємства розуміють його якісно нові можливості та здібності для розповсюдження різних типів інновацій за посередництвом запозичення їх з будь-якої відмінної техніко-технологічної, організаційно-управлінської, соціальної, інвайронментально-економічної, інституційної та іншої

сфер зовнішнього оточення, визначаючи її притаманною активним учасникам [23] національної інноваційної системи.

Отже, інноваційність підприємства – це результат впровадження інтелектуального рішення і отримання нового продукту, процесу, методу. Слід підкреслити, що інноваційність – це саме позитивний результат проміжної

ланки впровадження інновацій, відзначений характером спричинення підвищення вірогідності досягнення стратегічних цілей суб'єкта господарювання.

Загальну динаміку фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України у 2009–2019 рр. наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств у 2009–2019 рр., млн грн

Період	Загальна сума витрат на інновації	У тому числі за джерелами фінансування			
		Власні кошти підприємств	Кошти державного бюджету	Кошти інвесторів-нерезидентів	Кошти інших джерел
2009 р.	7949,9	5169,4	127,0	1512,9	1140,6
2010 р.	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011 р.	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012 р.	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013 р.	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3
2014 р.	7695,9	6540,3	344,1	138,7	672,8
2015 р.	13813,7	13427,0	55,1	58,6	273,0
2016 р.	23229,5	22036,0	179,0	23,4	991,1
2017 р.	9117,5	7704,1	227,3	107,8	1078,3
2018 р.	12180,1	10742,0	639,1	107,0	692,0
2019 р.	14220,9	12474,9	556,5	42,5	1147,0

Джерело: [24]

Наведена інформація щодо фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств (рис. 3) свідчить, що, починаючи з 2011 р. спостерігається поступове зменшення коштів, що спричинено нестабільністю економічної і політичної ситуації. Найменше значення зафіксовано у 2014 р. – 7695,9 млн грн, що порівняно з 2011 р. зменшилось майже вдвічі. Якщо розглядати структуру джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні, то стабільно переважають власні кошти підприємств. При цьому участь держави у підтримці інноваційної діяльності є вкрай низькою. Це змушує підприємства використовувати інші джерела фінансових ресурсів з метою проведення інноваційної діяльності.

Питома вага загального обсягу витрат у ВВП у 2018 р. становила 0,47 %, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,17 %. За даними 2017 р., частка обсягу витрат на НДР у ВВП країн ЄС-28 у середньому становила 2,06 %. Більшою за середню частка витрат на дослідження та розробки була у Швеції – 3,4 %, Австрії – 3,16 %, Данії – 3,05 %, Німеччині – 3,02 %, Фінляндії – 2,76 %, Бельгії – 2,58 %, Франції – 2,19 %; меншою – у Румунії, Латвії, Мальти, Кіпру та Болгарії (від 0,5 % до 0,75 %) [24].

Багатоукладний характер національної економіки, що проявляється у технологічному рівні та інституціональних умовах розвитку, виключає можливість визначення єдиної, універсальної для всіх секторів моделі інноваційного розвитку.

У 2019 р. порівняно з 2018 р. спостерігалось на 0,6 % зростання кількості промислових підприємств, що про-

вадили інноваційну діяльність, однак частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств зростає у середньонизькотехнологічному та низькотехнологічному секторах, але зменшилась у високотехнологічному та середньовисокотехнологічному, що поділяються відповідно до частки витрат на науку від валової доданої вартості.

У 2019 р. кількість впроваджених нових технологічних процесів зростає порівняно з 2018 р. до 2318 одиниць, а кількість впроваджених інноваційних видів продукції значно зменшилась (рис. 5) [25].

Однією із найважливіших складових, що впливає на конкурентоспроможність підприємств та розвиток інноваційного співробітництва в умовах циркулярної економіки, є інноваційний розвиток підприємств, що забезпечує створення додаткової вартості (рис. 6).

Тому необхідним є дослідити залежність реалізованої інноваційної продукції від інноваційно активних промислових підприємств, що наведено на рис. 7.

За видами економічної діяльності у 2019 році найбільші обсяги інноваційної продукції реалізували підприємства з металургійного виробництва, виробництва машин і устаткування, виробництва харчових продуктів.

Незважаючи на безперечність позитивного впливу інновацій на всі сфери діяльності підприємства, включаючи управлінську, виробничу, фінансову та інші складові, активність здійснення інновацій вітчизняними підприємствами на сьогодні залишається на неналежному рівні. Основними чинниками, що перешкоджають широкому

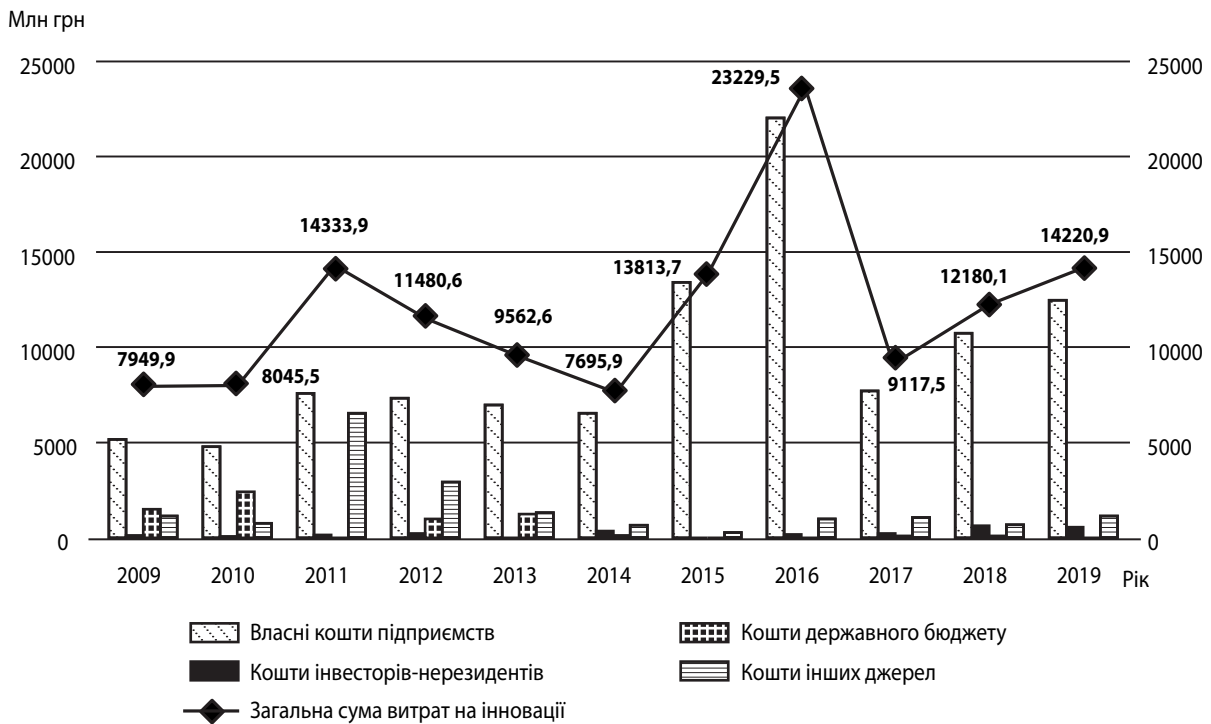

Рис. 3. Динаміка фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України у 2009–2019 рр., млн грн

Джерело: побудовано авторами за [24]

Рис. 4. Капітальні інвестиції у поводження з відходами за 2006–2020 рр.

Джерело: сформовано авторами за [24; 25]

Рис. 5. Динаміка кількості впроваджених нових технологічних процесів та інноваційних видів продукції за 2010–2019 рр., од.

Джерело: сформовано авторами за [24; 25]

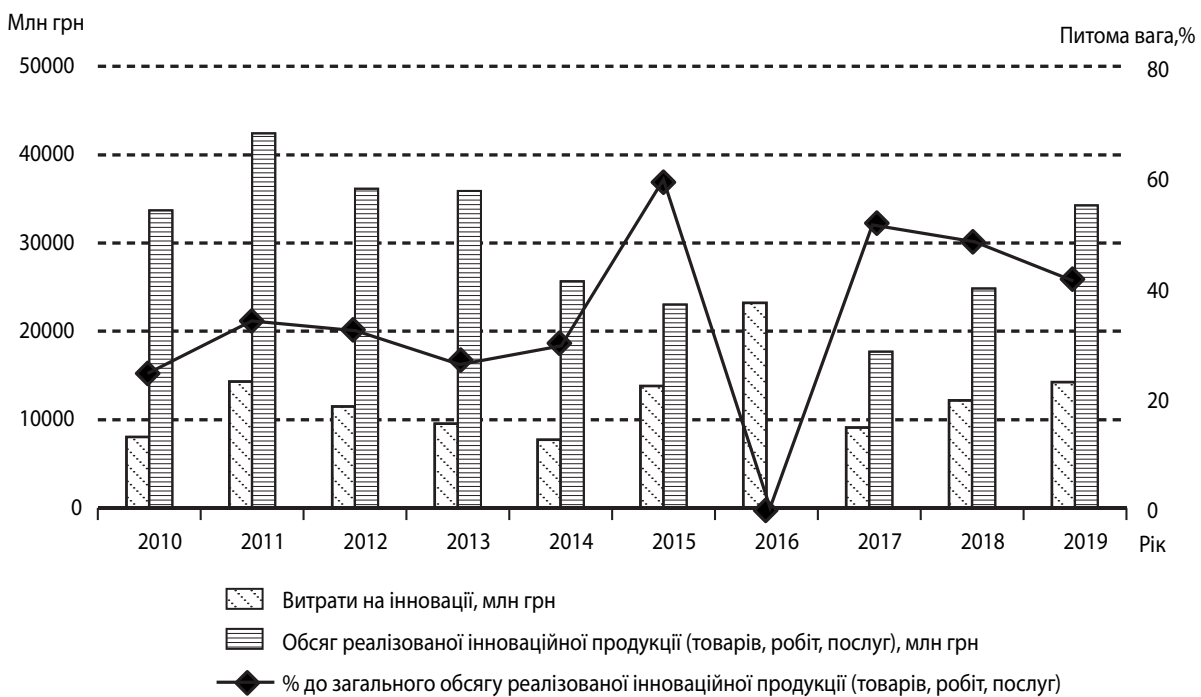

Рис. 6. Залежність реалізованої інноваційної продукції від інноваційно активних промислових підприємств

Джерело: сформовано авторами за [24]

Примітка: у 2016 році розрахунок показника не здійснювався

впровадженню інновацій в національній економіці, є відсутність фінансових можливостей підприємств для їх здійснення; недостатня кваліфікація управлінського персоналу; обмежені можливості отримання кваліфікованої допомоги та консультацій; значна завантаженість керівників, діяльність яких спрямовується головним чином на вирішення поточних проблем; відсутність інноваційних ідей і труднощі здійснення відповідних науково-дослідних розробок;

незначний вплив інновацій на результати діяльності підприємства; відсутність потреби в інноваціях [26].

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що науково-практичні аспекти формування ресурсно-технологічної основи інноваційного співробітництва ґрунтуються на отриманні кумулятивних ефектів від сукупності проактивних дій системного удосконалення вертикальної та горизонтальної єдності інтеграційних процесів розвитку

Частка реалізованої інноваційної продукції
(товарів, послуг), %

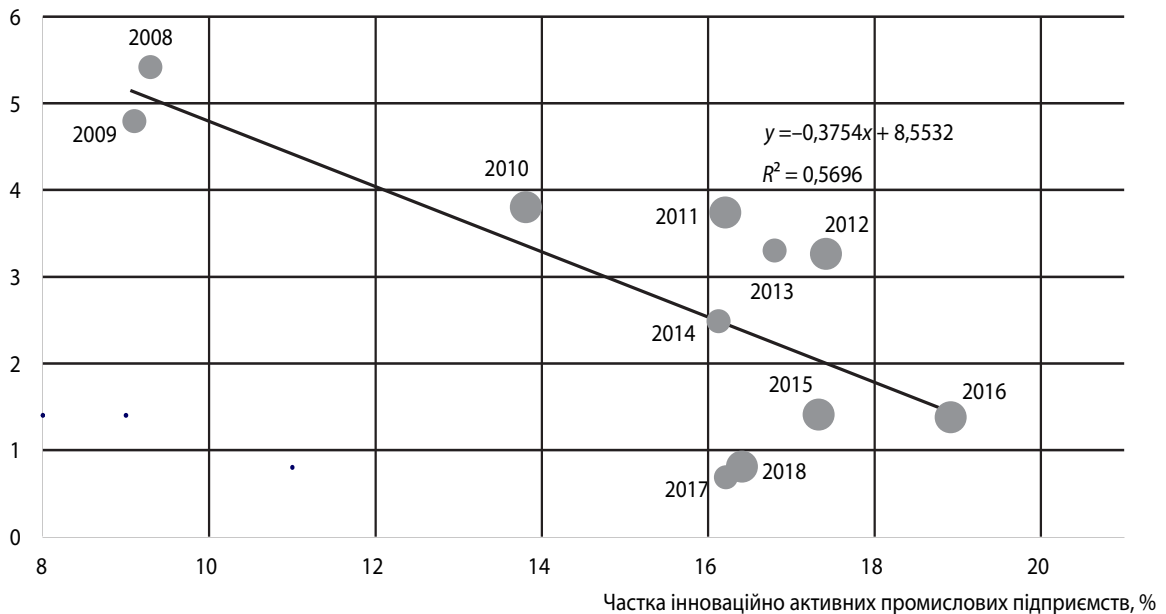

Рис. 7. Залежність реалізованої інноваційної продукції від інноваційно активних промислових підприємств

Джерело: сформовано авторами за [24]

соціально- економічних інституцій, підтримці їх здатності до відновлення та збереження внутрішньої логічно вибудованої архітектури в екзогенному середовищі на основі консолідації ресурсного й інтелектуального потенціалу відповідно до стратегічно визначених умов інноваційного співробітництва та генерації новітніх технологій з метою побудови високотехнологічного, наукомісткого середовища на основі програмних бізнес-моделей через оновлення основного капіталу при виборі альтернативних стратегій розвитку національної економіки інноваційного типу.

Перспективи подальших наукових досліджень полягатимуть у розробці інтегрованого механізму управління логістичним забезпечення розвитку інноваційного співробітництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боровикова Н. Нововведення в організації: предупрежден – значит, защищен. *Менеджмент и менеджер: Стратегия менеджмента, организация оргструктуры*. 2008. № 9/10. С. 36–41.
2. Воронков Д. К. Управление стратегическими изменениями щодо інноваційного розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2009. Т. 3. № 6. С. 7–11.
3. Кизим Н. А., Жихарцев В. В. Проблемы проведения реструктуризации промышленных предприятий в Украине : монография. Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2009. 184 с.
4. Чухрай Н. І. Організаційно-управлінські інновації в економіці, що спирається на знання // *Інновації: проблеми науки і практики* : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. С. 121–124.
5. Прокопишин Л. М. *Управлінські інновації та особливості їх використання на підприємствах в сучасних умовах гос-*

подарювання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 8. С. 628–633.

6. Прохорова В. В., Мушнікова С. А. *Формування системи управлінських інновацій на промислових підприємствах на основі синергетичного підходу* : монографія. Харків : НТМТ, 2013. 264 с.

7. Шацька З. Я. *Управлінські інновації в системі підприємства. Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 1. С. 176–182.

8. Сімсон О. Е. *Правова модель публічно-приватного партнерства в інноваційній сфері* : монографія. Харків : Право, 2013. 448 с.

9. Лачугина М. М. *Інноваційне партнерство в інтегрованому комплексі неперервного освіти. Молодий учений*. 2010. № 10. С. 83–85.

10. Дейнеко Л. В., Іртицева І. О. *Формування моделі інноваційного розвитку агропродовольчої сфери: національні інтереси і регіональні особливості. Збірник наукових праць. Економічні науки*. 2010. Вип. 6. С. 141–148.

11. Федченко М. А., Косач І. А. *Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері: український та зарубіжний досвід. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2013. № 2. С. 365–371.

12. Тараненко І. В., Охінько О. В. *Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2011. № 1 (4). С. 376–386.

13. Чухрай Н. І. *Академічне підприємництво у регіональному вимірі // Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми науки та практики* : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2007. С. 227–247.

14. Оліфіров О. В., Ібрагімов Е. Е. *Теоретичні і практичні аспекти впровадження інноваційних бізнес-моделей підприємства на основі інформаційних технологій*. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/

15. Криворучко Т. В. Особливості фінансування інноваційної діяльності у країнах – членах ЄС та Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 5. С. 115–119.
16. Влада і бізнес в Україні: від симбіозу до партнерства. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_VLAD_Abusiness.pdf
17. Лижник Ю. Б. Динаміка інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2011. № 2 (54). С. 123–130.
18. Федулова Л. І. Організаційно-інституційні передумови формування технологічних кластерів як точок росту економіки України. *Наука та інновації*. 2011. № 2. С. 25–34.
19. Круглов В. В. Розвиток державно-приватного партнерства в Україні: механізми державного регулювання : монографія. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. 252 с.
20. Словарь бизнес-терминов. URL: <https://biznes-prost.ru/konvergenciya.html>
21. Сторонянська І. З. Міжрегіональні інтеграційні процеси в Україні: тенденції та перспективи розвитку. Львів : Ін-т регіон. досліджень НАН України, 2009. 392 с.
22. Диба О. М. Інноватизація виробництва: теоретичні основи та прикладний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 22. С. 27–31. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/8.pdf
23. Носовець О. І., Волощук Л. О. Інноваційна система в контексті визначення результатів інноваційної діяльності промислових підприємств // Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса, 30–31 трав. 2019 р.). Київ : ОНПУ, 2019. С. 175–179.
24. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
25. Писаренко Т. В., Кваша Т. К., Рожкова Л. В., Коваленко О. В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році : наук.-аналіт. доп. Київ : УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
26. Дяченко М. І. Управлінські інновації як основа інноваційного розвитку організації. Стратегія економічного розвитку України : зб. наук. пр. 2009. Вип. 24–25. С. 37–41.
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Diachenko, M. I. "Upravliniski innovatsii yak osnova innovatsiinoho rozvytku orhanizatsii" [Management Innovations as the Basis of Innovative Development of the Organization]. *Stratehiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy*, no. 24-25 (2009): 37-41.
- Dyba, O. M. "Innovatyzatsiia vyrobnytstva: teoretychni osnovy ta prykladnyi aspekt" [Production Innovation: Theoretical Foundations and Applied Aspect]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2017. http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2017/8.pdf
- Fedchenko, M. A., and Kosach, I. A. "Derzhavno-pryvatne partnerstvo v innovatsiinii sferi: ukrainskyi ta zarubizhnyi dosvid" [Public-private Partnership in the Field of Innovation: Ukrainian and Foreign Experience]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya : Ekonomichni nauky*, no. 2 (2013): 365-371.
- Fedulova, L. I. "Orhanizatsiino-instytutsiini peredumovy formuvannia tekhnolohichnykh klasteriv yak tochok rostu ekonomiky Ukrainy" [Organizational and Institutional Prerequisites for the Formation of Technological Clusters as Growth Points of Ukraine's Economy]. *Nauka ta innovatsii*, no. 2 (2011): 25-34.
- Kizim, N. A., and Zhikhartsev, V. V. *Problemy provedeniya restrukturizatsii promyshlennykh predpriyatiy v Ukraine* [Problems of Restructuring Industrial Enterprises in Ukraine]. Kharkiv: ID «INZhEK», 2009.
- Kruhlov, V. V. *Rozvytok derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini: mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання* [Development of Public-private Partnership in Ukraine: Mechanisms of State Regulation]. Kharkiv: Vyd-vo KharPI NADU «Mahistr», 2019.
- Kryvoruchko, T. V. "Osoblyvosti finansuvannia innovatsiinnoi diialnosti u krainakh - chlenakh YeS ta Ukraini" [Features of Financing of Innovation Activity in the EU Member States and Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 5 (2015): 115-119.
- Lachugina, M. M. "Innovatsionnoye partnerstvo v integrirovannom komplekse nepreryvnogo obrazovaniya" [Innovative Partnership in an Integrated Complex of Lifelong Education]. *Molodoy uchenyy*, no. 10 (2010): 83-85.
- Lyzhnyk, Yu. B. "Dynamika investytsiino-innovatsiinnoi diialnosti pidpriemstv Ukrainy" [Dynamics of Investment and Innovation Activities of Ukrainian Enterprises]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*, no. 2(54) (2011): 123-130.
- Nosovets, O. I., and Voloshchuk, L. O. "Innovatsiina sistema v konteksti vyznachennia rezultativ innovatsiinnoi diialnosti promyslovykh pidpriemstv" [Innovation System in the Context of Determining the Results of Innovation Activities of Industrial Enterprises]. *Oblikovo-analitychne zabezpechennia innovatsiinnoi transformatsii ekonomiky Ukrainy*. Kyiv: ONPU, 2019. 175-179.
- Olifrov, O. V., and Ibrahimov, E. E. "Teoretychni i praktychni aspekty vprovadzhennia innovatsiinykh biznes modelei pidpriemnytstva na osnovi informatsiinykh tekhnolohii" [Theoretical and Practical Aspects of Implementation of Innovative Business Models of Entrepreneurship on the Basis of Information Technologies]. http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/
- Prokhorova, V. V., and Mushnykova, S. A. *Formuvannia systemy upravlynskykh innovatsii na promyslovykh pidpriemstvakh na osnovi synerhetychnoho pidkhodu* [Formation of a System of Managerial Innovations at Industrial Enterprises on the Basis of a Synergetic Approach]. Kharkiv: NTMT, 2013.
- Prokopyshyn, L. M. "Upravliniski innovatsii ta osoblyvosti yikh vykorystannia na pidpriemstvakh v suchasnykh umovakh hospodariuvannia" [Management Innovations and Features of Their Use

at the Enterprises in Modern Economic Conditions]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*, no. 8 (2014): 628-633.

Pysarenko, T. V. et al. *Innovatsiina diialnist v Ukraini u 2019 rotsi : nauk.-analit. dop.* [Innovative Activity in Ukraine in 2019: Scientific and Analytical Report]. Kyiv: UkrINTEI, 2020.

“Slovar biznes-terminov” [Dictionary of Business Terms]. <https://biznes-prost.ru/konvergenciya.html>

Shatska, Z. Ya. “Upravlinski innovatsii v systemi pidpriemstva” [Management Innovations in the Enterprise System]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 1 (2012): 176-182.

Simson, O. E. *Pravova model publichno-pryvatnoho partnerstva v innovatsiinii sferi* [Legal Model of Public-private Partnership in the Field of Innovation]. Kharkiv: Pravo, 2013.

Storonianska, I. Z. *Mizhrehionalni intehratsiini protsesy v Ukraini: tendentsii ta perspektyvy rozvytku* [Interregional Integration Processes in Ukraine: Tendencies and Prospects of Development]. Lviv: In-t rehion. doslidzhen NAN Ukrainy, 2009.

Taranenko, I. V., and Okhinko, O. V. “Derzhavno-pryvatne partnerstvo v innovatsiinii sferi: svitovyi dosvid ta perspektyvy rozvytku v Ukraini” [Public-private Partnership in the Field of Innovation: World Experience and Prospects for Development in Ukraine]. *Biuleten Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu*, no. 1(4) (2011): 376-386.

“Vlada i biznes v Ukraini: vid symbiozu do partnerstva” [Government and Business in Ukraine: From Symbiosis to Partnership]. https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_VLAD_Abusiness.pdf

Voronkov, D. K. “Upravlinnia stratehichnymy zminamy shchodo innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva” [Management of Strategic Changes in Relation to Innovative Development of the Enterprise]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 3, no. 6 (2009): 7-11.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2021 р.